

Sygn. akt V CSK 62/07

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Syndyka masy upadłości K.S. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Wielobranżowo-Uslugowe "S." przy uczestnictwie K.S. w związku z prowadzoną przez niego osobiście działalnością gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Wielobranżowo-Uslugowe "S."

o zakaz prowadzenia działalności gospodarczej ,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 maja 2007 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika postępowania od postanowienia Sądu Okręgowego w W.z dnia 14 września 2006 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w W. oddalił apelację uczestnika postępowania K.S. od postanowienia z dnia 25 maja 2006 r., którym Sąd Rejonowy w W. pozbawił K.S. na okres pięciu lat prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielczym, fundacji lub stowarzyszeniu.

Z uzasadnienia orzeczenia wynika, że K.S. prowadził od dnia 15 lutego 1989 r. działalność gospodarczą pod nazwą „S.” Przedsiębiorstwo Wielobranżowo-Usługowe, wpisaną do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta W. Postanowieniem z dnia 4 grudnia 2002 r. Sąd Rejonowy w W. ogłosił – na wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – upadłość K.S. prowadzącego wymienioną wyżej działalność gospodarczą.

Zaskarżone postanowienie zostało wydane na wniosek syndyka masy upadłości złożony dnia 30 stycznia 2006 r. Sądy obu instancji zgodnie uznały, że podstawę orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej przez K.S. stanowiło zawinione przez przedsiębiorcę nie złożenie w terminie dwóch tygodni od dnia powstania podstawy do ogłoszenia upadłości wniosku o ogłoszenie upadłości (art. 373 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm.; dalej: Pr.u.n.). Według ustaleń faktycznych stanowiących podstawę rozstrzygnięcia dłużnik stał się bowiem niewypłacalny już „co najmniej w sierpniu 2000 r.”.

Sąd Apelacyjny nie podzielił zarzutu apelującego, że postępowanie przed sądem pierwszej instancji jest dotknięte nieważnością, ponieważ wniosek o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej został rozpoznany przez sąd w składzie jednego sędziego. Powołując się na art. 540 Pr.u.n., uznał, że wniosek syndyka – ze względu na datę jego złożenia (30 stycznia 2006 r.) – podlegał zgodnie z art. 150 ust. 1 Pr.u.n. rozpoznaniu przez sąd upadłościowy w składzie jednego sędziego. Przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (Dz. U z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm., dalej: Pr. upadł.), przewidujące rozpoznanie

wniosków o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej przez sąd w składzie trzech sędziów, znajdują natomiast zastosowanie jedynie do postępowań wszczętych przed wejściem w życie Prawa upadłościowego i naprawczego (1 październik 2003 r.).

W skardze kasacyjnej, opartej na pierwszej podstawie, pełnomocnik uczestnika postępowania, zarzucając naruszenie art. 373 § 1 p.u.n. przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważenia wymaga podniesiona w uzasadnieniu skargi kasacyjnej kwestia nieważności postępowania, ponieważ stwierdzenie nieważności postępowania powoduje najdalej idące konsekwencje procesowe (art. 386 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.). Wprawdzie skarżący, podnosząc tę kwestię, nie oparł skargi kasacyjnej także na drugiej podstawie z art. 398³ § 1 k.p.c., jednakże przewidziane w art. 398¹³ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. związanie granicami podstaw kasacyjnych nie stanowi przeszkody do jej rozważenia. Sąd Najwyższy w granicach zaskarżenia bierze bowiem nieważność postępowania pod rozwagę z urzędu (art. 398¹³ § 1 zdanie drugie k.p.c.).

Podnoszona przez skarżącego nieważność postępowania dotyczy przede wszystkim postępowania przed Sądem pierwszej instancji i polega – jego zdaniem – na rozpoznaniu sprawy przez ten sąd w składzie jednego sędziego, zamiast trzech sędziów zawodowych.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wzięcie przez Sąd kasacyjny z urzędu pod rozwagę nieważności postępowania dotyczy tylko postępowania przed sądem drugiej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 81). Skarga kasacyjna jest bowiem środkiem zaskarżenia od orzeczeń sądu drugiej instancji (art. 398¹ § 1 k.p.c.). Oznacza to, że dokonywana przez Sąd Najwyższy kontrola kasacyjna obejmuje stosowanie prawa – procesowego i materialnego – przez sąd drugiej instancji, jeśli zaś chodzi o naruszenia prawa popełnione przez sąd pierwszej instancji, to mogą one być podnoszone w apelacji (por. też orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 września 1946 r., C. III. 719/45, OSN 1948, nr 2, poz. 34).

Tej zasady nie zmienia fakt, że niektóre uchybienia, a mianowicie te, które w myśl art. 379 k.p.c. powodują nieważność postępowania, są brane pod rozwagę z urzędu. Również bowiem w tym wypadku kontroli podlegają – odpowiednio – w postępowaniu kasacyjnym postępowanie przed sądem drugiej instancji, a w postępowaniu apelacyjnym – postępowanie przed sądem pierwszej instancji (art. 386 § 2 i art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Rozpoznając skargę kasacyjną, Sąd Najwyższy nie jest zatem uprawniony do badania – w ramach bezpośredniej kontroli – nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji. Takie badanie – mające jednak charakter kontroli pośredniej – byłoby natomiast możliwe w sytuacji, w której skarżący w ramach drugiej postawy z art. 398³ § 1 k.p.c. zarzuciłby sądowi drugiej instancji naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. przez nie uwzględnienie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji.

W rozpoznawanej sprawie nie zachodzi jednak taka sytuacja, ponieważ skarga kasacyjna, oparta wyłącznie na pierwszej podstawie z art. 398³ § 1 k.p.c., nie zawiera zarzutu naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 386 § 2 k.p.c. Kwestia nieważności postępowania przed Sądem Okręgowym uchyla się zatem spod kontroli kasacyjnej.

Wskazana przez skarżącego przyczyna nieważności postępowania, polegająca na rozpoznaniu sprawy przez sąd w niewłaściwym składzie, nie dotyczy natomiast postępowania przed sądem drugiej instancji. Apelację Sąd odwoławczy rozpoznał bowiem w składzie trzech sędziów. Nie ma również podstaw do stwierdzenia nieważności postępowania przed Sądem Apelacyjnym na skutek pozbawienia powoda możliwości obrony swych praw. Skarżący działał w postępowaniu przed Sądem odwoławczym z profesjonalnym pełnomocnikiem procesowym i nie doszło do sytuacji, w której na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących rezultatem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, zostałby rzeczywiście pozbawiony możliwości obrony swych praw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98, Prok. i Pr. 1999, nr 5, poz. 41).

Naruszenie art. 373 § 1 Pr.u.n. przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polega – zdaniem skarżącego – na tym, że Sąd Rejonowy rozpoznał

sprawę w składzie jednego sędziego, zamiast trzech sędziów, a Sąd Okręgowy nie uchylił postanowienia z tego powodu i nie przekazał sprawy do ponownego rozpoznania.

Przepis art. 373 ust. 1 Pr.u.n. (przytoczenie przez skarżącego § 1 należało uznać za omyłkę) reguluje trzy kwestie, a mianowicie: kto ma być pozbawiony praw wymienionych w tym przepisie, podstawy pozbawienia tych praw, oparte na winie osoby, która ma być ich pozbawiona, oraz zakres przedmiotowy i czasowy pozbawienia tych praw. Przytoczony przepis nie reguluje natomiast kwestii składu sądu orzekającego o pozbawieniu praw wymienionych w art. 373 ust. 1 Pr.u.n. Podstawę prawną ustalenia składu sądu w sprawach, o których mowa w art. 373 Pr.u.n. stanowi bowiem – jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 lutego 2005 r., III CZP 87/04 (OSNC 2006, nr 2, poz. 19) – art. 509 k.p.c. w związku z art. 376 ust. 1 zdanie drugie Pr.u.n. Przepis art. 373 ust. 1 Pr.u.n. nie zawiera także normy prawnej, z której wynikałaby kompetencja sądu drugiej instancji do uchylenia wydanego w sprawach uregulowanych w tym przepisie wadliwego orzeczenia. Tę kwestię reguluje bowiem art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. Również art. 17² § 1 Pr. upadł. nie normował kwestii składu sądu orzekającego w przedmiocie pozbawienia praw wskazanych w tym przepisie. Podstawę ustalenia składu sądu w tych sprawach stanowił bowiem art. 67 § 3 Pr. upadł. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2001 r., III CZP 15/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 1).

Z powyższego wynika, że zarzut skarżącego, iż zakwestionowane postanowienie zostało wydane z naruszeniem art. 373 ust. 1 Pr.u.n. jest nieuzasadniony, ponieważ – w sposób wskazany w uzasadnieniu podstawy skargi kasacyjnej – nie mogło dojść do naruszenia tego przepisu. Skarga kasacyjna nie ma zatem usprawiedliwionej podstawy.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia (art. 398¹⁴ k.p.c.).